

foreningen 2 foreldre

Deres ref
15/504

Vår ref

Dato
22.5.2015

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bld.dep.no

Høringsuttalelse fra Foreningen 2 Foreldre til "Forslag om endring i forskrift om fastsetjing og endring av fostringstilskot" (Endring av bevisreglene i fradrag for samvær i fastsatt barnebidrag).

Sammendrag

Foreningen 2 Foreldre mener at lovgivningen på familieområdet bør være normativ, grensesettende og fremme likeverdig foreldreskap som norm.

Det er F2Fs holdning at foreldrenes rettsposisjon, økonomiske bæreevne og status generelt bør styrkes for begge foreldrene, og ikke bare hos den ene og da på bekostning av den andre. Begge foreldre bør normalt anerkjennes som omsorgspersoner for barnet. F2Fs holdning kan oppsummeres slik:

- Barn har som utgangspunkt rett til et familieliv med begge sine biologiske foreldre og begge familiegrenser.
- Normalt vil det være til barnets beste å ha best mulig samlet foreldrekontakt, og den ene forelderens økonomi bør ikke være et hinder for dette.
- NAV bør ikke fungere som en "domstol" på siden av det ordinære rettssystemet, men ha klare retningslinjer å forholde seg til.
- Årsakene til at NAV får evalueringsproblemer bør fjernes i størst mulig grad, slik at unntaksreglene sjeldnere kommer til anvendelse.
- Foreldrenes bevisførsel ved tvil om faktiske forhold bør likestilles.
- Andre områder for deling av kostnader bør inn under NAVs innkrevingsapparat, som f.eks. deling av samværsreisekostnader.

foreningen 2 foreldre

"Bosted" i barneloven beskriver ikke tid, men en juridisk posisjon

Det er mange misforståelser knyttet til begrepet "bosted" og "bostedsforelder" i barneloven. Barneloven åpner for samvær 50 % av tiden, men foreldrene kan fortsatt kategoriseres som "bostedsforelder" og "samværsforelder", selv om barnets tid med hver av dem er likedelt.

Tilsvarende kan foreldre avtale delt bosted som gir foreldre bostedsmyndighet i fellesskap, mens samværstiden kan være likedelt eller skjevdelt.

Essensen er i praksis at "bostedsforelder" har juridiske og økonomiske særrettigheter på bekostning av "samværsforelder", i følge den norske barneloven.

Hovedproblem - asymmetri i lovgivingen

F2F støtter Sivilombudsmannens vurderinger i sak 2011/3586. Sivilombudsmannens påpekning i nevnte sak har betydning langt ut over foreliggende sakstype.

Hovedproblemet i lovgivningen relatert til barn og foreldre i Norge er den asymmetriske situasjonen som oppstår når mor og far slutter å være kjærester. Dersom foreldrene ikke avtaler likeverdig foreldreskap gjennom avtalt delt bosted, vil den ene forelderens gi juridiske og økonomiske særrettigheter på bekostning av den andre forelderens juridiske rettigheter i forhold til felles barn, og på bekostning av den andre forelderens økonomi.

Det normale innenfor samtlige andre av jussens områder er at den som ønsker å påberope seg en særrettighet må begrunne dette særskilt. Innen barnelovens virkeområde er det i dag derimot motsatt - den som ønsker en likeverdig løsning må begrunn dette særskilt.

Stadig flere avtaler likeverdige omsorgsløsninger for barna sine gjennom delt bosted, og det er på høy tid å speile dagens barnelov slik at utgangspunktet er likeverdig foreldreskap også om mor og far avslutter sitt kjæresteforhold. Så får heller den som påberoper seg særrettigheter begrunne dette særskilt.

Med alle lovene som nå er under vurdering, der offentlige stønader, juridisk posisjon, flyttespørsmålet mv er i spill, bør lovene samordnes for i størst mulig grad støtte opp under ordninger som gjør foreldrene likeverdige i forhold til felles barn. Konkret bør lovverk relatert til foreldrerollen knyttes til utøvelse av foreldreansvaret og ikke som nå hovedsakelig se på bostedsforelders behov.

Selv om ikke forskrift for bidragsfastsettelse kan brukes til å regulere foreldrenes opptreden, bør alt lovverk relater til barneloven utformes for å oppmuntre til en ønsket normalsituasjon med foreldresamarbeid, fremfor å ha en tenkt konflikt mellom foreldrene som utgangspunkt.

F2Fs høringsuttalelse til "Forslag om endring i forskrift om fastsettning og endring av fostringstilskot". (Endring av bevisreglene i fradrag for samvær i fastsatt barnebidrag).

foreningen 2 foreldre

Samværsforelder må gis mulighet til å dokumentere faktisk samvær, samværs sabotasje og reisekostnader

F2F støtter som nevnt Sivilombudsmannens vurderinger i sak 2011/3586. Samværsforelder må gis samme mulighet som bostedsforelder til å fremlegge bevis for at det fortsatt er samvær selv om samværet avviker i forhold til avtale eller fastsettelse.

F2F mener at mange tvistesaker der NAV skal legge foreldrenes bevis til grunn vil bli eliminert ved å gjøre reglene for å fastsette bidrag og dokumentere samvær symmetriske, noe de fleste vil oppleve som rimelig. En slik endring vil dempe konfliktene mellom foreldrene.

Slik det fungerer i dag er det i praksis fritt frem for bostedsforelder å manipulere situasjonen slik at unntaksregelen i Forskrift om fastsetjing av fostringstilskot § 9, 2. ledd slår inn, og bidragspliktige avskjæres fra å dokumentere faktisk samvær. Unntaksregelen bør ikke ensidig knyttes til relasjonen mellom avtalt og praktisert samvær, men også sees i lys av årsakene til at fastsatt ordning ikke blir fulgt opp i tilfellene hvor det er avvik, f.eks. om samværsforelder har muligheter for uhindret å gjennomføre samvær.

Helst burde man se på bidragsfastsettelse med utgangspunkt i foreldreansvaret, og ikke bostedskompetansen. Dette er i tråd med regjeringens satsing på likeverdig foreldreskap, slik at begge foreldrenes behov og utgifter ved å tilby barnet hvert sitt hjem blir tatt hensyn til. En bevegelse bort fra fokuset på den ene forelderens særstilling vil bidra til mer konstruktivt foreldresamarbeid fremfor konflikt.

Å knive om dager og timer sammen med barna på grunn av foreldrenes økonomiske hensyn hører fortiden til

Det at foreldrene kan motiveres til å oppgi avvikende samvær er et symptom på at noe er galt - nemlig at mange fristes til å la egne økonomiske hensyn overstyre omsorgen for barna. At lovverket tillater og til dels legger opp til dette er ille.

Det er ingen holdepunkter for å si at en skjevdelt samværløsning med f.eks. samværsfordelingen 35/65 gir vesentlig større kostnader for den ene av foreldrene enn den andre. Ved samvær av dette omfanget vil begge foreldrene normalt tilby barnet hvert sitt fullt utstyrte hjem, med tilhørende kostnader.

Som påpekt i F2F hørings svar til endringer i folketrygdlovens kapittel 15, bør ikke regelverket utformes slik at den ene forelderens vegger seg for å slippe til den andre forelderens av frykt for å miste stønader. Det bør være den faktiske omsorgen som dimensjonerer økonomien. Dagens regelverk legger i alt for stor grad opp til at økonomien dimensjonerer samværet.

F2Fs høringsuttalelse til "Forslag om endring i forskrift om fastsetjing og endring av fostringstilskot". (Endring av bevisreglene i fradrag for samvær i fastsatt barnebidrag).

foreningen 2 foreldre

Barn har to hjem når de har sin nærmeste familie - mor og far - i to hushold

Samfunnsutviklingen med økt utbredelse av delt bosted og utvidet samvær, har ført til at det store flertall av barn med ikke samlevende foreldre i praksis har to likeverdige hjem. Bidragssystemet er i stor grad basert på en løsning med ett hjem og en "fjern" "besøksforelder" som skulle bidra til økonomien i bostedsforelders hjem. Modellen er en konfliktskapende overlevning, da flertallet av barna som har ikke-samlevende foreldre i dag har to fullt utrustede hjem.

Prosessen med mer likestilte omsorgsroller har pågått en god stund. I forarbeidene til bidragsmodellen som trådte i kraft fra 01.10.2003¹ står det:

"Dagens modell vektlegger begge foreldrene som både forsørgere og omsorgspersoner, og regelverket tar utgangspunkt i at foreldrene skal være mest mulig likestilte i disse rollene. Ved stortingsbehandlingen av bidragsreformen var det bred enighet om prinsippet om at samvær skal ha betydning for bidragets størrelse som et fradrag i det fastsatte barnebidraget. Samvær medfører utgifter for den bidragspliktige, og regelverket prioriterer at den bidragspliktige kan dekke disse utgiftene før bidraget fastsettes."

Siden 2003 har mengden samvær, og andelen som praktiserer delt bosted økt dramatisk. Over halvparten av barn med foreldre som ikke bor sammen har det som i h.h.t. internasjonal etablert norm kalles "shared residence". "Shared residence" er definert som 35 % eller mer samvær hos begge foreldrene. Vanlig samvær faller innenfor denne normen. Ved likedelt ferietid man normalt praktiserer i Norge, utgjør vanlig samvær ca. 40 % av tiden i løpet av et år. Ca. 75 % av dem som bor innen en ½ times avstand praktiserer "shared residence".

Med så omfattende samvær fremstår det som et kunstig skarpt skille mellom foreldre som har delt bosted og dem som har løsninger med en bostedsforelder og en samværsforelder. Som omtalt i artikkelen «Flere deler likt ved brudd» i Bergensavisen den 18.09.14², hvor meglere fra Bergen og omegn familievernkontor uttalte seg, dreier mye av konflikten mellom foreldrene seg om økonomi.

¹ Kapittel 4.1. Ot.prp. nr. 43 2000-2001

² <http://www.ba.no/nyheter/article7590245.ece>

foreningen 2 foreldre

Grunner til avvik mellom fastsatt og faktisk samvær - og botemidler

Det er mange grunner til avvik mellom fastsatt og faktisk samvær. To vanlige grunner er:

- flytting vekk fra felles bosted, enten med eller uten barn, så regelmessig samvær blir vanskeligere å gjennomføre
- bostedsforelder vanskeliggjør eller hindrer samvær

Disse svakhetene har ikke noe med bidragssystemet som sådan å gjøre, og bør derfor løses ved endringer i barneloven.

Konkret foreslår Foreningen 2 Foreldre at spørsmålet om flytting bort fra felles bosted, med felles barn, bør avgjøres av foreldrene i fellesskap. Bestemmelsesmyndigheten bør ligge under felles foreldreansvar, som foreslått i NOU 2008:9. Dersom foreldrene ikke blir enige må en utenforstående tredjepart avgjøre om det er til barnas beste å bli med på flyttelasset, eller om det er til barnets beste å bli igjen i sitt vante nærmiljø.

Samværs sabotasje løses ved å rettsbeskytte samværsretten og innføre reelle sanksjoner ved samværs sabotasje, herunder mulighet til å overføre bostedsmyndigheten til den andre forelderen ved systematiske krenkelser av samværsretten.

Retningslinjene for fastsetting av bidrag bør ikke gjøre det økonomisk lønnsomt verken å sabotere samvær eller å la være å oppfylle samvær.

Ved mangel på skriftlig samværsavtale bør utgangspunktet snus. Dagens regel, når samværsavtale ikke foreligger, er å sette samværet til 0, eller til det laveste samværet foreldrene oppgir. En vanlig årsak til manglende samværsavtale er uenighet om samværets omfang. Ved manglende samværsavtale bør det tas utgangspunkt i vanlig samvær, med mindre annet kan dokumenteres. Dette vil oppmuntre foreldrene til å bringe foreldre-samarbeidet inn i ordnede former. Det bør ikke lenger være åpning for å spekulere i å ha en uavklart eller ikke dokumentert situasjon.

I forslaget til §9 i forskriften bør setningen "~~...Der partene har ein avtale, men ikkje er samde om omfanget, skal det minste felles oppgitte samværet likevel leggjast til grunn....~~" erstattes med "...Dersom partene ikke er enige om omfanget av samvær skal dette settes til vanlig samvær, evt minste oppgitte, dersom dette er mer enn vanlig samvær..."

foreningen 2 foreldre

Innkrevingsentralen bør kunne inndrive samværsreisekostnader

Hovedregel i barneloven er at samværsreisekostnader skal deles forholdsmessig mellom foreldrene etter størrelsen på inntekten deres. I praksis ser vi at mange bostedsforeldre motsetter seg å betale sin andel av lovbestemte, avtalte eller fastsatte samværsreisekostnader.

F2F foreslår at NAV innkreving bør kunne innkreve samværsreisekostnader på linje med at NAV innkreving krever inn barnebidrag.

Likestillingsombudet har også påpekt det urimelige i at det finnes et massivt innkrevingsapparat for innkreving av barnebidrag, mens innkreving av samværsreisekostnader blir ansett som et privatrettslig anliggende.

Med vennlig hilsen

Hans Tau Hatlestad
Styremedlem, Foreningen 2 Foreldre

Rune Harald Rækken
Leder, Foreningen 2 Foreldre